

SAARDE VALLAVALITSUS

Hr Andres Sutt
energeetika- ja keskkonnaminister
andres.sutt@kliimaministeerium.ee

Teie 01.07.2025 nr 1-14/25/3042
Meie 09.07.2025 nr 6-2/809-1

Austatud minister

Saarde Vallavalitsus ja Saarde Vallavolikogu esindajad aseesimees Kadri-Aija Viik ja eelarve- ja arengukomisjoni esimees Jaanus Männik tänavad Kliimaministeeriumi ja ministrit 09.06.2025 toimunud kohtumise, arutelu ja kiire kirjaliku vastuse eest.

Mõistame, et käsitletav problemaatika on ulatuslik, mitmeti uudne ega võimalda kiireid ja sisulisi vastuseid/lahendusi. Saarde valla elanike elu- ja töökeskkonna säilitamiseks ja edendamiseks on lahendusi siiski vaja.

Saarde Vallavolikogu 19.06.2025 otsus nr 1-2/180 „Reiu jõe ja jõgikonna veerežiimi muutuste keskkonnamõju strateegiline hindamine“ (edaspidi volikogu otsus) on ühehäälselt (poolt kõik kohalolnud 13 liiget) vastu võetud. Otsuse eesmärgiks on käsitleda võimalikult mitmetahuliselt suure metsavalla/metsarahva elukorralduse radikaalseid muutusi seoses Rail Balticu, taastuvenergeetika jt üleriigilise tähendusega projektidega, **eeskätt aga seoses nende mastaapsete hüvitusmeetmetega - stabiilse ja liigirikka looduskeskkonna radikaalse muutmisega taastamise sildi all**. Rõhutame taas, et Saarde vald on toetanud ja toetab RB kiiret valmis ehitamist.

Kuna hüvitusmeetmete mastaap on Saarde vallale ootamatult suur ning samas väljakujunenud ökosüsteemi ja valla territooriumi veerežiimi prognoosimatult muutev, ei mahu selle sisuline käsitlelu justkui isegi kehtiva õigussüsteemi raamidesse.

1. Väitega „taastamisprojektide näol ei ole tegemist strateegiliste planeerimisdokumentidega, mistõttu ei ole KSH läbiviimine võimalik“, ei saa nõustuda.

Taastamisprojektidest ligi pool tuleneb otseselt RB planeeringu hüvitusmeetmetest (kokku ligi 48 km², sellest 34 km² kuivenduskraavide sulgemist) ning neid isegi finantseeritakse RB eelarvest.

Ministeerium ja Keskkonnaamet saavad kõigi seni tehtud ja kavandatavate taastamisprojektide kumulatiivse mõju Reiu jõe ja jõgikonna veerežiimile ehk vastava KSH läbiviimise kohustuse esitada RMK-le ja ELF-le.

Kas ja kuidas saaks Keskkonnaagentuuri võimalik kiirhinnang siin adekvaatse ja teaduspõhise tulemuse anda?

Samas vajab keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus (KeHJS) ise uuendamist tulenevalt kraavide sulgemise projektidest. Kui KeHJS § 6 lg 1 p 31 kohaselt on üle 100 hektari suuruse pindalaga metsamaal või märgalal uue kuivendussüsteemi ehitamine **olulise keskkonnamõjuga**

tegevus, siis vastupidine tegevus ehk RMK ja ELF poolt Saarde vallas samade kuivendussüsteemide **kuni 10 000 ha likvideerimine on samuti olulise keskkonnamõjuga tegevus**, kuigi seaduses selgub see sama paragrahvi lõike 2 punkti 22 alusel.

2. Ministeerium: Surju piirkonna kinnitamine potentsiaalseks üleujutusalaaks sõltub õigusaktidest tulenevalt piirkonna vastavusest tiheasustusalade kriteeriumidele.

Volikogu otsuses sõnastatult on Reiu jõe tasane ja madal alamjooks ca 10 km ulatuses Saarde valla piires on suurvete ajal **üleujutatav**, sh maksimumtõusude korral (viimased 2010., 2011. aastal ja 2025. aasta jaanuaris) taluvuse ehk **inimeste evakuatsioonivajaduse piirini**.

Inimtegevuse tulemusel ehk Reiu jõe ja jõgikonna veerežiimi mastaapsel „taastamisel“ selle piiri ületamist tuleb KSH kaudu uurida-prognoosida ja vältida.

3. Looduskaitseliste maade eest kohalikele omavalitsustele laekumata maamaksu riigieelarve tasandusfond **õiglaselt** ei kompenseeri. Vaatamata erakondade kõigile senistele valimiselsetele lubadustele ebaõiglus kestab, looduskaitsepiirangutega vallad vaesuvad ja tühjenevad.

4. Volikogu otsusest: Metsade kaitse ja majandamine Eestis vajavad teaduspõhist ja arukat tasakaalu inimese ja looduse koostöös.

Ennetamaks valdavalt **ühewanuse metsa hukku** vanadusest, kahjurirüüstest, tormist või senise kuivendatud kasvupinnase veega küllastamisest/üleujutamisest ja sellest tulenevat **mass-süsinikuheidet või tuleohtu**, on igati põhjendatud selle puidu kasutamine piiranguvööndi mõtestatud kaitsekorralduskava alusel.

Sihtkaitsereežiim eeltoodud põhjustel reeglina ei sobi vanemate (endiste majandus)metsade kaitseks.

5. Kaitsealade taastamisprojektide kohta kohaliku omavalitsuse arvamust küll küsitakse, kuid reeglina ei arvestata. Sama kehtib avalikel aruteludel esitatud seisukohtadega. See pole kooskõlas Euroopa Liidu 2024. aasta taastamismäärusega. Ometigi on hädavajalik teada ja arvestada kohaliku rahva, aga näiteks ka Päästeameti seisukohta likvideeritavate metsateede puhul: RB hüvitusala kavandatavas Venemurru metsise püsielupaigas (6 km²) ja Tolkuse LKA-l (8 km²) näeb veerežiimi taastamistööde projekt ette kahe hiljuti põhjalikult renoveeritud põhja-lõunasuunalise metsatee (Sobuli 3,4 km ja Hundiloigu 3,7 km) likvideerimise. Metsatulekahju kustutamise kaitseala keskel muudab see praktiliselt võimatuks. Rääkimata maksumaksja raha arutust põletamisest „taastamisprojektides“, mida peaks hindama Riigikontroll.

6. Akadeemik Tarmo Soomere (ML, 19.06.2025): „Soode taastamine tundub esmapilgul õilis, kuid rikub päris mitut roheleppet ja kaine mõistuse printsiipi“. Soomere rõhutab muuhulgas Euroopa leppe viiendat põhimõtet: kedagi ei jäeta maha. Teisisõnu: arvestatakse kohaliku elanikkonna arvamust, näiteks kraavide sulgemise asemel jäetakse ala passiivsele taastumisele. Ilmselgelt jagab ja toetab Soomere ka volikogu otsuses refereeritud akadeemikute seisukohti.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Raivo Ott

vallavanem

Teadmiseks: õiguskantsler (info@oiguskantsler.ee); riigikontroll (riigikontroll@riigikontroll.ee)

Kadri-Aija Viik

Kadri_Aija@hotmail.com

Jaanus Männik

jaanusmannik@hotmail.com